

تاریخ پول، از "فردریش آگوست فون هایک" تا "ساتوشی ناکاموتو"

Money, From Hayek to Nakamoto

سلمان صادقی

۱۳۹۸/۴/۱۰

در این مقاله ابتدا دیدگاه کنزین ها در مورد پول مورد مطالعه قرار گرفته و سپس در مورد دیدگاه مکتب اصالت پول بحث شده است. با بررسی آرای اقتصاددان اتریشی فردریش آگوست فون هایک سعی شده به این سؤال پاسخ داده شود که آیا بیت کوین و رمز ارزها همان رویای دیرین این اقتصاددان اتریشی هستند یا خیر.

فهرست مطالب

۲	مقدمه
۲	کنفرانس برتون وودز و کنزین گرای
۴	اصالت پول، شوک نیکسون و پول بدون پشتوانه
۵	ملیت‌زدایی از پول و فون هایک
۷	بیت کوین، ایده فون هایک در عمل
۷	نتیجه‌گیری
۸	منابع:

من فکر نمی‌کنم که سخن‌گرافی باشد اگر که بگوییم تاریخ بشر تاریخ تورم است؛ و تورم توسط دولت‌ها مهندسی می‌شود و برای مقاصد آن‌هاست.

فردریش آگوست فون هایک

مقدمه

تاریخ اقتصاد و به‌ویژه تاریخ پول در سال‌های بعد از جنگ اول جهانی و تبعات اقتصادی ناشی از آن شاهد ظهور اندیشه‌های جدید بوده است. بشر برای قرن‌ها پول را تنها وسیله‌ای برای مبادله کالا و خدمات در نظر می‌گرفت. پول که در نظریه کلاسیک تنها وسیله مبادله بود، در قرن بیستم مفهوم کامل‌تری به خود گرفت. در این تعریف پول نه تنها ماهیت تبادلی دارد، بلکه نقشی به‌عنوان معیار ارزش بودن نیز بر عهده می‌گیرد. در کنار این دو ویژگی، یک پول تنها زمانی مورد پذیرش ارائه‌دهندگان کالا و خدمات قرار می‌گیرد که هر جزء اقتصادی که در ازای عرضه کالا و خدمات، آن پول را دریافت کرده، بتواند ترجیحات آینده‌ی خود را برطرف نماید. پس پول می‌بایست وسیله‌ای برای حفظ قدرت برطرف‌کنندگی ترجیحات تولیدکننده‌ها در آینده نیز باشد. در این مقاله پس از بررسی اجمالی تئوری‌های غالب بر نحوه اعتبارسنجی و زایش پول پس از جنگ جهانی دوم، به بررسی دقیق‌تر دیدگاه اقتصاددان مطرح اتریشی، فردریش آگوست فون هایک^۱ در مورد پول پرداخته و سعی شده است تفاوت‌ها و شباهت‌های این دیدگاه به پول را با ایده ساتوشی ناکاموتو یا همان بیت کوین آشکار سازد.

کنفرانس برتون وودز^۲ و کنزین‌گرایی^۳

در ژوئیه ۱۹۴۴ و درحالی‌که هنوز جنگ دوم ادامه داشت، کنفرانس برتون وودز در شهر نیوهمپشایر و به منظور تصمیم‌گیری برای نظام پولی پس از جنگ، برگزار شد. از نتایج این کنفرانس ایجاد بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول بوده است. در آغاز یک نظام با نرخ ارز ثابت ولی درعین حال قابل تعدیل پیشنهاد شد. در نظام پولی قابل تعدیل، بانک جهانی وظیفه ایجاد تعادل در شرایط کسری و یا مازاد طولانی را بر عهده داشت. این نظام پولی در واقع یک نظام پایه دلار-طلا بود که جایگزین نظام پایه طلا شده بود. آمریکا

^۱ Friedrich August von Hayek
^۲ Bretton-Woods Conference
^۳ Keynesianism

که دوسوم ذخایر طلا را در اختیار داشت، تضمین کرد هر «یک سی و پنجم» اونس طلا را در مقابل یک دلار خرید و فروش کند [۱].

شکل ۱ کنفرانس برتون وودز

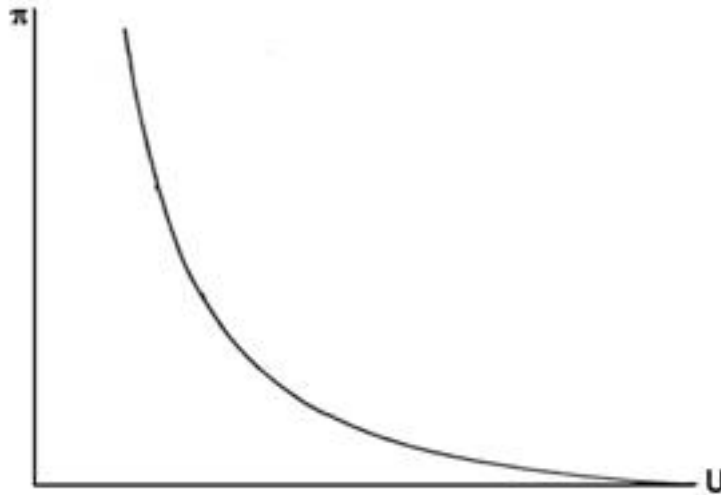
این نظام پولی تا اواسط دهه ۶۰ میلادی به خوبی باعث رشد اقتصادی بعد از ویرانی‌های جنگ جهانی دوم شد. اندیشه‌های غالب در آن دوران بر مبنای تفکرات اقتصاددان مشهور انگلیسی جان مینارد کینز^۴ بنا نهاده شده بود. کینز دغدغه اصلی اقتصاد را نرخ رشد و اشتغال می‌دانست. او برخلاف گذشتگان خود معتقد بود اگر وضعیت اشتغال کامل در یک اقتصاد برقرار نباشد، دولت متعهد به ایجاد آن است. در دیدگاه او، این میزان تقاضا بود که سطح عمومی عرضه را مشخص می‌کرد. با افزایش تولید که همان افزایش تقاضا بود، وضعیت می‌توانست در جهت اشتغال کامل قرار گیرد. او مدافع دخالت دولت در اقتصاد بود. این نظریات و این شیوه مدیریت پول بعد از جنگ دوم جهانی، که اقتصاد به دلیل خرابی‌های ناشی از این جنگ ویران گر در وضعیت اشتغال کامل قرار داشت، به خوبی پاسخگوی نیازهای اقتصاد جهانی بود. با رشد سریع اقتصادی ژاپن و آلمان غربی در آن دوران و عدم رشد متوازن ذخایر طلا، کارایی نظام پولی مبتنی بر طلا-دلار مورد تشکیک کشورهای اروپایی قرار گرفت. مشکل کمبود ذخایر طلا، اطمینان به نقدپذیری دلار به طلا و همچنین مشکل تعدیل تراز پرداخت‌ها، باعث کاهش شدید ارزش دلار و همچنین بیکاری ناشی از این کاهش ارزش شد. ساز و کار مالی برتون وودز نهایتاً در سال ۱۹۷۳ با شکست مواجه شد [۲].

^۴ John Maynard Keynes

اصالت پول^۵، شوک نیکسون و پول بدون پشتوانه

بعد از شکست‌های اقتصادی توافق برتون وودز و اندیشه‌های کینز در سال ۱۹۷۱، ریچارد نیکسون به‌طور یک‌جانبه دستور لغو قابلیت تبدیل مستقیم طلا به دلار را صادر کرد. این از جمله مهم‌ترین دلایل شکست این توافق بود. از آن زمان به بعد سیستم برتون وودز با یک سیستم نرخ ارز شناور بدون پشتوانه جایگزین شده که تا به امروز نیز برقرار است. پول بدون پشتوانه یا فیات فاقد هرگونه ارزش ذاتی است. به تعریف دقیق‌تر، پول بدون پشتوانه پولی است که توسط دولت قانونی شده باشد، توسط دولت تولید شود، نه دارای ارزش مشخصی است و نه قابلیت تبدیل به هیچ کالای مشخصی را دارد؛ دارای ارزش ذاتی نیست و تنها دلیل استفاده از آن دستور دولت است. در سال ۱۹۷۳ تئوری اصالت پول جایگزین اندیشه‌های کینز شد. ارائه‌دهندگان این تئوری که به مکتب شیکاگو معروف شده‌اند، معتقد به دخالت حداقلی و کوچک‌تر شدن دولت‌اند. آن‌ها اعتقاد دارند افزایش در عرضه پول اساساً به افزایش قیمت‌ها منجر می‌شود. برخلاف کینز که معتقد بود با افزایش نقدینگی و یا مقدار پول در گردش، اتفاقی که می‌افتد کاهش سرعت گردش پول است، از نظر اقتصاددانان مکتب شیکاگو سرعت گردش پول در کوتاه‌مدت ثابت است و با توجه به اینکه سطح تولید نیز در اشتغال کامل به سر می‌برد (تنها در این نظریه)، لذا هرگونه تغییری در حجم پول منجر به تغییر در سطح عمومی قیمت‌ها می‌گردد. میلتون فریدمن^۶ اقتصاددان آمریکایی و از مطرح‌ترین نظریه‌پردازان مکتب شیکاگو معتقد بود که در بلندمدت بین تورم و بیکاری رابطه‌ی مستقیمی وجود ندارد. این برخلاف عقیده کینزین‌ها بود که بیکاری و تورم را دو معضل مرتبط به هم در اقتصاد می‌دانستند. فریدمن بر اساس مطالعات خود به این نتیجه رسیده بود که منحنی فیلیپس^۷ طی زمان حرکت کرده و در جهت شمال شرقی انتقال می‌یابد. همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود، منحنی فیلیپس نشان‌دهنده ارتباط بین نرخ تورم و بیکاری است.

° Monetarism
 ۶ Milton Friedman
 ۷ Philips Curve

شکل ۱ منحنی فیلیپس اولیه

در این شکل، U نشان دهنده‌ی بیکاری و π نشان دهنده تورم است. دیدگاه کنزین‌ها بر این بود که نرخ بالای اشتغال با نرخ بالای تورم رابطه‌ی معکوس دارد. به این معنا که برای کاهش نرخ بیکاری می‌بایست نرخ بالاتر تورم را بپذیریم؛ اما فریدمن عقیده داشت که این رابطه برای بلندمدت برقرار نیست. از نظر فریدمن در کوتاه‌مدت انتظارات تورمی منجر به توهم پولی می‌شود که در آن جامعه بدون در نظر داشتن آثار پدیده زایش پول در کاهش قدرت خرید، صرفاً با اتکا به افزایش اسمی درآمد خود، فکر می‌کند ثروتمندتر شده است [۳].

ملیت‌زدایی از پول و فون هایک

فون هایک نیمی از عمر خود را در دورانی گذراند که اندیشه‌های سوسیالیستی و دولت‌گرایی، اندیشه غالب زمانه بود. در سال ۱۹۷۸ هایک دیدگاه خود را در رابطه با پول در کتاب «ملیت‌زدایی از پول»^۱ ارائه داد.

^۱ Denationalization of Money

شکل ۳ فردریش آگوست فون هایک

او معتقد بود که انحصار ایجاد پول باید از دولت به بازار آزاد منتقل شود. او با استناد به اندیشه‌های آدام اسمیت^۹ که معتقد بود ترجیحات شخصی همه‌ی اجزاء بازار باعث افزایش کارایی می‌شود، پیشنهاد داد که می‌توان پول غیرمتمرکز خلق کرد. با ایجاد رقابت، پول‌ها توانایی حفظ قدرت خرید بیشتری را دارند [۴]. او در مقدمه کتاب مشهور خود «ملیت‌زدایی از پول» می‌نویسد: «در ناامیدی من برای یافتن یک راه حل سیاسی برای مشکلی که به نظر ساده‌ترین اتفاق ممکن است (یافتن راهی برای جلوگیری از تورم و زایش پول) در کنفرانسی که سال پیش شرکت کردم پیشنهادی را مطرح نمودم؛ ایده‌ای که بعدها نتوانستم اغوای نهفته در آن را در خود کنترل کنم؛ مشکلی که به نظرم مهم‌ترین مشکل اقتصاد است، نه تنها به خاطر زیان‌ها و رنج‌هایی که با تورم شکل می‌گیرند، بلکه به دلیل بیکاری و رکودی که در درازمدت به دلیل تورم ایجاد می‌شود» [۵]. هسته‌ی اصلی ایده هایک این بود که انحصار تثبیت‌شده دولت، در اعتبارسازی و زایش پول برای ثروتمندسازی گروهی خاص، از بین بردن کسری بودجه و یا تأمین مالی پروژه‌های خود دولت استفاده می‌شود و بحران‌های اقتصادی موجود، حق این انحصار طبیعی برای دولت را به چالش می‌کشد [۶]. هایک معتقد بود که رها کردن قانون در دست حاکمان، انتخابی مانند سپردن کوزه شیر به دست گربه است. او عقیده داشت انحصار دولت‌ها بر پول باید به سرعت پایان یابد و یک نظام خلق پول مبتنی بر بازار آزاد که کاملاً رقابتی است جایگزین آن شود. اما این قدرت توزیع‌شده در منظر هایک دو ویژگی اساسی دارد:

- (۱) خالقان پول‌های خصوصی برای ایجاد پول به هر میزان و ورود به بازار، آزاد خواهند بود.
- (۲) شهروندان برای انتخاب هر کدام از این ارزها کاملاً مختار خواهند بود.

^۹ Adam Smith

بانک‌ها نیز می‌توانند به هر میزان که خواستند پول‌های خود را منتشر کنند. بازگشت به نظام پایه طلا پیشنهاد اول اتریشی‌ها بود اما ناکارآمدی نظام مبتنی بر طلا نیز بر همگان آشکار بود. از نظر او رقابت برای هر خدمات و کالایی منجر به ارزان شدن آن خواهد شد؛ اما برای پول این‌طور نخواهد بود [۶].

"پول تنها چیزی است که رقابت ارزانش نخواهد کرد؛ زیرا که جذابیت آن در پشت قدمتش پنهان شده است."

بیت کوین، ایده فون هایک در عمل

رمز ارزها یک نمونه عملی برای پول رقابتی مورد نظر فون هایک می‌باشند.

نوربرت اف. توفال

در ابتدا ایده پول رقابتی با توجه به انحصار تاریخی دولت‌ها بر پول، غیرممکن به نظر می‌رسید؛ اما شرایط با توجه به گستردگی اینترنت به کلی تغییر کرد. در بحران مالی ۲۰۰۸ و کاهش اعتماد مردم به بانک‌ها، اولین رمز ارز تاریخ یعنی بیت کوین اعلام موجودیت نمود. از آن زمان تاکنون ۱۵۰۰ رمز ارز مختلف در بازار برای جایگاه بهتر رقابت می‌کنند.

از آنجایی که رمز ارزها از کنترل دولت‌ها، حداقل تاکنون خارج مانده‌اند، یک نوع آزمایشگاه برای رقابت ارزهای خصوصی در حال ایجاد است. در حقیقت می‌توان نتیجه گرفت که ایده نظری هایک، نیروی محرکه اصلی رمز ارزها می‌باشد. چیزی که باعث جذابیت رمز ارزها می‌شود این است که با تصور مردم از پول به کلی تفاوت دارد؛ هیچ پشتوانه‌ای مثل طلا و یا اعتبار سیاسی دولتی را ندارد. بیت کوین به‌عنوان یک ارز پذیرفته شده است. می‌توان بیت کوین را تعریف دقیقی از فیات مانی یا پول بدون پشتوانه در نظر گرفت [۷].

نتیجه‌گیری

همان‌طور که در ابتدای مقاله ذکر شد کینزین‌ها معتقد بودند افزایش عرضه پول می‌تواند نقشی واقعی در اشتغال و سرمایه مردم ایفا کند. آن‌ها نسبت بین زایش پول و نرخ بیکاری را خطی در نظر می‌گرفتند. از منظر هایک، نه تنها میزان تغییر در عرضه پول، بلکه نحوه و مسیری که پول وارد سیستم گشته و راه خود را در سیستم اقتصادی پیدا می‌نماید، متغیرهای واقعی و عملکرد اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. پول بازار را به‌وسیله‌ی تغییر قیمت کالاها و خدمات و همچنین ساختار زمانی تولید تحت تأثیر قرار می‌دهد. این امر به‌طور فزاینده‌ای سبب تخصیص مجدد منابع از تولید کالاهای مصرفی به تولید کالاهای سرمایه‌ای می‌گردد. این تخصیص‌ها پایدار نیستند؛ چراکه به‌وسیله تغییر در ترجیحات مصرف‌کنندگان از دوره حال به آینده حمایت و پشتیبانی نشده‌اند. به عبارتی به عقیده هایک بحران باز خواهد گشت. بدین ترتیب ارتباط

بین بیکاری و تورم در بلندمدت از حالت معکوس بیرون خواهد آمد. او با این عقیده‌ی کینزین‌ها مخالف بود که می‌توان با هدایت آگاهانه‌ی تقاضا به اشتغال کامل رسید و هرگونه مشکل ناشی از این سیاست را با کنترل بیشتر درمان کرد. با این دیدگاه دیگر نمی‌توان حق انحصاری طبیعی کنترل و خلق پول را به دولت داد. هایک با این تئوری حق انحصار طبیعی که دولت برای خود بر پول قائل بود را به چالش کشید.

بر ایده هایک و آزمایشگاه عملی آن یعنی بازار رمز ارزها نقدهایی نیز وارد است. هرچند نگارنده تنها در جست‌وجوی ایده نظری موجود در پشت رمز ارزها به سراغ هایک رفته است. چارلز کیندلبرگر اقتصاددان مطرح عقیده دارد که همه‌چیز در تاریخ اتفاق افتاده است. از این منظر عده‌ای معتقدند که اگر بانک‌داری آزاد مطلوب بود پیش‌ازاین به اجرا گذاشته می‌شد. از سویی دیگر عده‌ای معتقدند که عدم کنترل یک نهاد مرکزی بر انتشار و گردش پول باعث افزایش پول‌شویی و کلاه‌برداری‌ها می‌شود؛ اما مهم‌ترین نقشی که دولت به‌عنوان نهاد کنترل‌گر بازی می‌کند، نقشی به‌عنوان آخرین قرض دهنده برای جلوگیری از فروپاشی کامل اقتصاد در بحران است که در فضای ارزهای رقابتی این نقش از بین می‌رود.

در پایان، نگارنده معتقد است هنوز برای قضاوت کارآیی رمز ارزها با توجه به نوپا بودن بازار آن‌ها بسیار زود است. شباهت‌های بسیاری بین ایده هایک و رمز ارزها وجود دارد. تنها زمان می‌تواند نشان دهد که چقدر رویای بازار ارز آزاد رقابتی هایک قابل تحقق است.

منابع:

- [۱] The Editors of Encyclopaedia Britannica, "Bretton Woods Conference | Definition & Facts | Britannica.com," *BRITANNICA*. [Online]. Available: <https://www.britannica.com/event/Bretton-Woods-Conference>. [Accessed: 12-Jun-2019].
- [2] economicsdiscussion team, "Bretton Woods System and Its Breakdown | Economics." [Online]. Available: <http://www.economicsdiscussion.net/money/bretton-woods-system/bretton-woods-system-and-its-breakdown-economics/30535>. [Accessed: 12-Jun-2019].
- [3] "Lesson summary: the Phillips curve (article) | Khan Academy." [Online]. Available: <https://www.khanacademy.org/economics-finance-domain/ap-macroeconomics/ap-long-run-consequences-of-stabilization->

- policies/the-phillips-curve/a/the-phillips-curve. [Accessed: 12-Jun-2019].
- [4] R. ACET, "Hayek is the prophet of cryptocurrencies – Acton Institute PowerBlog." [Online]. Available: <https://blog.acton.org/archives/102421-hayek-is-the-prophet-of-cryptocurrencies.html>. [Accessed: 13-Jun-2019].
- [5] D. H. Howard, *Denationalisation of Money*, vol. 3, no. 4. London: Institute of Economic Affairs, 1977.
- [6] D. Hays, "Will Cryptos Fulfill Hayek's Vision of Private, De-Nationalized Money | Mises Wire." [Online]. Available: <https://mises.org/wire/will-cryptos-fulfill-hayeks-vision-private-de-nationalized-money>. [Accessed: 13-Jun-2019].
- [7] The Economist, "Bitcoin is fiat money, too - Not so novel." [Online]. Available: <https://www.economist.com/free-exchange/2017/09/22/bitcoin-is-fiat-money-too>. [Accessed: 13-Jun-2019].

نویسنده

نام نویسنده: سلمان صادقی

ایمیل نویسنده: salli.sadeghi@gmail.com

منتشر شده توسط

کوین ایران

کوین ایران بزرگترین پایگاه خبری فارسی زبان در حوزه فناوری بلاکچین، ارزهای رمزنگاری شده و پلتفرم های مرتبط با بلاکچین است. این وب سایت در سال ۱۳۹۲ توسط بابک جلیلود و آرش محبوب، با هدف اطلاع رسانی، آموزش و مشاوره به جامعه فارسی زبان علاقه مند به رمز ارزها راه اندازی شد و اولین مقاله آن در ۱۴ دی ماه همان سال، با عنوان «بیت کوین چیست؟» منتشر گردید. هدف کوین ایران از معرفی این فناوری ایجاد محیطی پژوهشی و آموزشی در راستای استفاده صحیح از این فناوری جهت ارائه تسهیلات و رفاه به جوامع فارسی زبان است.

www.coiniran.com